

Ekonomi Ne Durumda?

Genel olarak, Türkiye ekonomisinde yüksek faiz, aşırı değerli YTL, frenlenen döviz kuru, denetimsiz sıcak para politikaları sonucu elde edilen yüksek getiri şikâyet konusu olmaktadır. Esnafın, tarım kesiminin ve dar gelirli halkın fakirleşmesi sürmektedir. Bunlar görülmeden iktidara sadece alkış tutmak doğru bir yaklaşım değildir.

Dr. Alev COŞKUN

A KP hükümetinin her yaptığı işi olumlu gören ve alkışlayan çevreler ekonomik durumun çok iyi gittiğini yazıyorlar; AKP'yi övüyorlar. Oysa, ülkemizin ekonomisi IMF tarafından yönetilen ve yönlendirilen bir ekonomi alanıdır.

Türkiye, son yıllarda, yüksek faiz ve bastırılmış kur politikalarıyla adeta sıcak döviz cenneti durumuna getirilmiştir. Daha açık bir tanımla, yüksek faiz, değerli YTL, bastırılmış döviz kuru politikası, sıcak paradan yüksek gelir elde edilen dünyadaki nadir (az bulunur) ülkelerden birisi hatta dünya birincisi konumuna getirilmiş bulunmaktadır. Bu nasıl oluyor, ülkeye giren döviz, YTL'ye dönüştürülüyor, reel faizin sağladığı gelirden yararlanıyor, büyük getiri sağlayarak ülkeyi terk ediyor. Bu konuda dış kaynaklar neiyor irdelemeye çalışacağız:

The Economist dergisi, ocak ayında dünya ekonomisinde ağırlığı olan 42 ülkenin temel verilerini kullanarak karşılaştırmalı bir tablo yayımladı. The Economist'in Türkiye'yi dünya ekonomisinde ağırlığı olan 42 ülke içine alması kuşkusuz önemlidir. Ancak bu tablodan şu önemli bulgular da ortaya çıkmaktadır:

Ekonomist'in bulguları

1. Türkiye diğer ülkelere göre açık ara ile en yüksek faizi veren ülke olarak ortaya çıkıyor (Türkiye'de 3 aylık faiz yüzde 19.4 ile birinci).

2. Türkiye dış açık veren ülkeler arasında 34.4 milyar dolar açıkla dünyada 6. sırada yer alıyor.

3. Dünya borsaları büyük yükselişlerle kazanırken 2006'yı zararla kapatan iki borsadan birisi İMKB.

4. Aynı tablonun tüketici fiyatlarıyla ilgili sütununa baktığımızda Türkiye'nin enflasyon oranının 42 ülke arasında en yükseklerden biri olduğu görülmektedir.

5. Kasım 2006 sonu verilerine göre Türkiye'de yıllık enflasyon yüzde 9.9, diğer 41 ülke arasında Türkiye'den yüksek olan sadece 3 ülke var; onlar da Arjantin yüzde 10, Mısır yüzde 12.2 ve Venezüella yüzde 15.8'dir. Diğer 38 ülkede enflasyon yüzde 5'in altındadır.

İşsizlik, büyüme ve rezerv konularına gelince durum şöyledir:

İşsizlik oranı: Türkiye'de yüzde 9.1, bu orandan yüksek 8 ülke vardır; geriye kalan 33 ülkede işsizlik oranı Türkiye'nin altındadır.

Büyüme: Economist'e göre, Türkiye ekonomisinin 2006'da yüzde 5.2 büyüyeceği tahmin ediliyor. Bu oran zengin sanayileşmiş ülkelerin üzerinde bir orandır, ancak Türkiye ile birlikte yükselen pazar ülkesi sayılan ülkelere yıllık büyüme rakamları şöyledir. Çin yüzde 10.5, Hindistan yüzde 8.3, Arjantin yüzde 7.9, Venezüella yüzde 7.8 ve Rusya yüzde 6.7. Bu durumda Türkiye bu ülkelere geridedir, 2007'de ise Türkiye büyümesinin yüzde 4 civarında olacağı tahmin ediliyor.

Döviz rezervi: Türkiye 58 milyar dolarlık döviz rezervi ile övünmektedir. Ancak yükselen pazar kabul edilen diğer ülkelerin durumu şöyledir:

Çin 1 trilyon, Rusya 281 milyar, Tayvan 265 milyar, Güney Kore 234 milyar, Hindistan 168 milyar, Meksika 83 milyar, Brezilya 80 milyar dolarlık rezerv birikimine sahiptirler.

Genel değerlendirme: Economist'in tablosundan sunlar çıkıyor:

1. Türkiye'de dünyanın en yüksek faiz oranları uygulanıyor.

2. Türkiye'de piyasanın ve

devletin borçlanma faizleri dünyadakilerden kopmuş durumda.. Adeta Türkiye'de diğer 41 ülkeden çok farklı bir sistem söz konusu.

3. Türkiye, giderek büyüyen dış açığı anormal faizi ödeyerek finanse etmeye çalışıyor.

4. Türkiye, 842 milyar dolar dış açık veren ABD, 149 milyar dolar açık veren İngiltere ve 110 milyar dolar açık veren İspanya'dan sonra 53.2 milyar dolar açık vererek 42 ülke arasında 4. sırada yer almıştır. Dış ticaret açığı milli gelirine göre en yüksek olan ülke Türkiye'dir. Türkiye'nin 2006'da dış ticaret açığı bir yıl önceye göre yüzde 30'a yakın oranında artmıştır.

Morgan Stanley önemli bir finans kuruluşudur. Bu kuruluşun Türkiye ve Ortadoğu uzmanı **Serhan Çevik**'in 1.2.2007 tarihinde "**Çekici Olmanın Mahzurlu Yanı**" adını taşıyan bir değerlendirme yaptı.

Çevik'e göre borsada serbest dolaşan kâğıtların yüzde 69'u, Hazine kâğıtlarının bankaların elinde olmayan kesiminin yüzde 32.5'i yabancı yatırımcıların elinde. Böylece ani bir çıkış halinde oluşabilecek bir çöküşün çapı dikkat çekicidir.

Bu paranın kaynağı "**carry trade**" adı verilen bir mekanizmadır. Bu da "**düşük faizli dövizle gelerek yüksek faizli dövizde ve/veya YTL'ye yatırmak**" olarak özetlenmektedir.

Çevik, bu yolla 2003'ten bu yana 50 milyar dolara yakın giriş olduğuna işaret ediyor.

Carry Trade'in denklemini hakkında da yazarımız **Ergin Yıldızoğlu** önemli noktalara işaret etmektedir. Şöyleki:

Mali kriz tehlikesi konusunda iki yıldır, merkez bankaları, ünlü ekonomistler, 2003'te başlayan likidite genişlemesi üzerinde hızla şişen kredi piyasalarında, yani **carry trade** piyasalarında gittikçe artan risklere dikkat çekiyorlar. Bu konuda üç neden saptanabilir:

Para para kazanıyor

1- Uluslararası rezerv para konusu ele alınınca dikkat çeken noktalar: ABD Doları rezervi kritik bir döneme girdi, açık artıyor. ABD açığı devam ederken Asya ülkeleri ve OPEC ülkelerinin merkez bankaları, doların rezervleri içindeki payını azaltmaya başladılar.. Buna dikkat etmek gerekir.

2- Yatırım araçlarındaki getiriye maksimize ederken riski dağıtmayı amaçlayan "**küresel serbest piyasa**" yeni türler yarattı, ama aynı zamanda risk de yarattı. Risk bir taraftan yaygınlaştırılırken öbür taraftan kimin ne kadar risk aldığı hesaplanamaz duruma gelebiliyor.

3- Bu arada likidite bolluğu da var. Likidite bolluğu, yüzde 0.25 düzeyinde seyreden Japonya faizlerine endekslenmiş durumda. Bu nedenle Japon ekonomisinin durgunluktan çıkması gerekiyor. Eninde sonunda Japonya'da ekonomi canlanacak, faizler yükselmeye başlayacak. O zaman 1998'de olduğu gibi Yen yüzde 10, yüzde 12 değerlenirse Yen'e bağlanmış olan "**carry trade**" de mecburen çözülmeye başlayabilir.

Bu noktada, ünlü döviz spekülâtörü **Warren Buffet**'in deyişiyle "**Sular çekildiğinde, kimin denize donsuz girdiği belli olacak**".

Faiz kazancı ne oluyor?

Türkiye'de elde edilen faiz kazancı, içeride bir yeniden yatırıma veya bölüşüme konu olmuyor,

dışarıya çıkıp gidiyor. Bunu bütün ciddi ekonomi yazarları belirtiyorlar.

Belki de bu nedenle Milliyet'te **Güngör Uras**, geçen hafta "**Piyasalar Coşuyor, Ekonomi Küçülüyor**" diye yazdı.

Uras, üretimin temel olduğunu, döviz kuru politikalarından dolayı ihracatın zorlaştığını, ithalatın artmaya devam ettiğini, özellikle ara malı ithalatının arttığını, ihracatın ithalata bağımlılığının dikkat çekici bir durum yarattığını, böylece dış ticarete kronik açığın büyüdüğünü belirtmektedir.

Çözüm olarak katma değeri yüksek üretimin artması gerektiği belirtiliyor.

Türkiye'de paradan para kazanmanın payı artıkça sanayici ve ticaret erbabının kâr gelirleri daralmaktadır. Türkiye'de üretken olmayan, paradan para kazanan sermaye diğer sermaye biçimlerini bir kenara itmektedir.

Aynı konu ile ilgili olarak Sabah'ta **Abdurrahman Yıldırım**, "**Türkiye'de Kriz Sonrası Aslı Parayı Yabancı Kazanacak**" adlı yazısında durumu ortaya koyan tablolar vermiştir (8 Ocak 2007). Yıldırım'a göre, 2006 ile birlikte Türkiye'nin Hazine kayıtlarında yabancılara kriz sonrası ödediği dolar bazındaki faizin ortalaması yüzde 28.7'ye çıkmıştır. 1984'ten bu yana ortalama faiz yüzde 16.5.

Örneğin son beş yılda kişi başı gelir 2134 dolardan 5345 dolara çıkmış. 2001'e göre artış 150.6 düzeyinde. Buna karşılık Hazine kâğıtlarından dolar bazında elde edilen getiri, yüzde 251.5'tir. Çok büyük bir getiri...

Yıldırım yazısında, Maliye Bakanı **Unakıtan**'ın bu konuda "**Yabancılar Türkiye'yi iki kere gagalamış**" dediğine değiniyor. Yabancılar bonodan yüksek getiri elde ederken, aynı zamanda borsa performanslarında da iyi sonuç alıyorlar. Burada Maliye Bakanı'na sormak gerekiyor, madem "**yabancılar Türkiye'yi iki defa gagalamış**" neden önlem almıyorsunuz?

Gelir dağılımı bozuk

Türkiye'nin ekonomisinde dikkat edilmesi gereken diğer nokta, gelir dağılımındaki adaletsizliktir. Son raporlara göre Türkiye nüfusunun yüzde 5'lik dilimler halinde gelir dağılımına bakıldığında, yüzde 5'lik en zengin kesim ile yüzde 5'lik en yoksul kesim arasındaki gelir farkının ciddi boyutlarda olduğu, en zengin yüzde 5 ile en yoksul yüzde 5 arasındaki gelir farkının 2003'te 23.8, 2004'te 24.2 ve 2005 yılında 21.3 kat olduğu, 2006 yılındaki hesaplamalara göre farkın 25 kata çıktığı belirtiliyor. **Bu durum, sosyal barışın ve toplumsal ahlakın temel dinamiklerinden birisini oluşturan gelir dağılımı adaletinin en büyük sorunlardan birisi olarak karşımızda durduğunu göstermektedir.**

Öte yandan, küçük esnafın ödemelerde zorlandığı da belirtilmektedir. Ne yazık ki "**Ekonomi Büyürken Protesto Edilen Senet Tutarı Artmaktadır**"...

Genel olarak, Türkiye ekonomisinde yüksek faiz, aşırı değerli YTL, frenlenen döviz kuru, denetimsiz sıcak para politikaları şikâyet konusu olmaktadır.

Esnafın, tarım kesiminin ve dar gelirli halkın fakirleşmesi sürmektedir. Bunlar görülmeden iktidara sadece alkış tutmak doğru bir yaklaşım değildir. Genel olarak, Türkiye ekonomisinde yüksek faiz, aşırı değerli YTL, frenlenen döviz kuru, denetimsiz sıcak para, büyüyen dış açık politikaları ciddi baş ağrısı yaratabilecek noktalara doğru gidiyor... İki gün önce açıklanan 31.3 milyar dolarlık cari işlemler açığının Cumhuriyet Tarihinin en büyük cari açığı olduğu unutulmamalıdır.

**BASKETBOLUN YENİ YILDIZI
MEHMET OKUR**